

Izjava — izvzemlj. ponedeljek — vsak dan zjutraj — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20. — Telefon 11-57. Kopriva — Dutovlje

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Delavska zbornica in „Zveza slov. učiteljskih društev“

Kakor je bilo pričakovati, je po srečno nesrečnem članku v „Lavoratoru“, kjer je slovensko učitelstvo na svojo prošnjo in zagotovljeno obljubo, da bo sprejeto kot stroškovna organizacija v Delovno zbornico, došlo nenadoma tako nezastuden in ponižujoč udarec v obraz, nastala pri slovenskih socialističnih učiteljih, ki so se za pristop najbolj ogrevali in zanj agitali, silna podporjenost in zmeda. Čutilo vsa odgovornost za vso blamažo, ki bi jo lahko pristanili svojim tovarišem; a ne čutilo dovolj moči, da bi odgovorne faktorje pri Zbornici prepričali o kruti krivici, ki so jo stori Učiteljski Zvezi, o nedolžnosti in pristranosti, ki so jo razkrili na tako naiven in hlasten strov način.

Včerajšnje „Delo“ prinaša uvodnik pod naslovom „Delavska zbornica in Zveza slovenskih učiteljskih društev“, ki tako nespretno opravičuje znani sklep Zbornice, ki ni vzela nič na znanje (i) pristopa Zveze slovenskih učiteljskih društev („Lavoratore“ z dne 26. avgusta), da človeka zaboli, če pomisli, kako so Zvezo vodili za nos tako dolgo, dokler je niso postavili na cesto, brez ovinkov, tako, kot se postavljajo pred vrata vsiljenici, ali razgrajniči.

Toda, naj govori „Delo“ sam! Med tržasko Delavsko zbornico in Zvezo slovenskih učiteljskih društev v Trstu je prišlo do neprijetnega in do povsem nepotrebnega nesporazumjenja. Vendar ni to nesporazumjenje tako, da bi onemogočilo vstop slovenskih učiteljev v Delavsko zbornico. Ni nam znano še dodobra čisto je to nesporazumjenje zakrivil. Iz informacij, ki smo jih dobili na najbolj kompetentnih mestih, bi se dalo vsakega sklepati, da ne zadene pri čisti stvari nobena krivda niti Delavske zbornice niti Zveze učiteljskih društev. Najmanj pa ima opraviti pri čisti zadevi nerodnost, ki se je prav nepotrebno in neumno vneli, kakor strahalo za otroke, povsod kjer je ni treba. Nesporazumjenje med Delavsko zbornico in Zvezo slovenskih učiteljskih društev ni niti političnega niti narodnostnega značaja. Poglaviti vzrok nesporazumjenja tiči v pravih Delavski zbornice, na katere se baje ni oziral uradnik, ki je dal učiteljem prvi zagotovilo, da bodo sprejeti v Zbornico kot samostojna zveza. Učitelji so se zanesli na tako zagotovilo in je verjetno, da bi bila postopala v enakem slučaju popolnoma enako vsaka druga organizacija. Vsaj vsaka taka organizacija, ki ni imela še velikih stikov z organizacijo naših delavskih zbornic in naših proletarskih organizacij sploh.

Tako torej: poglaviti vzrok nesporazumjenja tiči v pravih delovne zbornice, na katere se baje ni oziral uradnik, ki je dal učiteljem prvi zagotovilo, da bodo sprejeti v Zbornico kot samostojna zveza. Učitelji so se zanesli na tako zagotovilo in je verjetno, da bi bila postopala v enakem slučaju popolnoma enako vsaka druga organizacija. Vsaj vsaka taka organizacija, ki ni imela še velikih stikov z organizacijo naših delavskih zbornic in naših proletarskih organizacij sploh.

pačela priznavati pri eni stroki princip organizacije po narodnosti in bi pričela sprejemati v svojo sredo po več organizacij ene in iste stroke. To bi nedvomno preudiciralo notranjo moralno in faktivno silo Delavske zbornice in mesto homogene institucije, bi imeli kompleks, ki bi kolebal na desno in levo, kakor bi kolebale na desno in levo raznim etnogenim tujim vplivom podvržene njene organizacije. Naj preudario slovenski učitelji to stvar do dobra in prepričani smo, da bodo spoznali, da ima opraviti pri vsej tej zadevi slovenska narodnost ravno v toliko kolikor hudobec pri povzdigovanju.

Ali ni vse to v popolnem nasprotju z onim, kar so svedeno trdili socialistični učitelji na učiteljskih zborovanjih vse mesece sem? Se v večeršnjem „Učiteljskem Listu“ je poročilo o glavni skupščini „Hrv. učitelj. društva za Istru“, kjer je učitelj Hreščak, ki je včlanjen v socialistični stranki, značajan in vsega spoštovanja vreden mož, rekel med drugim: „Delovna zbornica, v katero je učitelstvo prisiljeno stopiti v borbi za svoj kmuh, ni komunizem, a niti komunistična stranka, ampak združitev vseh stanov, ki so si v medsebojni podpori zagotovili obstanek. Delovna zbornica zagotavlja svojim članom popolno svobodo v svetovnih naziranjih (torej tudi v političnem. Op. ured. „Ed.“). Mi stopamo v Delovno zbornico kot stanovska organizacija, a ne

krat pogovoriti s francoskim poslanikom. Parlamentarna komisija za vnanje stvari se mora sestati jutri. Minister von Simons bo ob tej priliki poasnil svoje stališče nasproti zahtevam francoske vlade.

Rusko-poljski boji na pruski meji

Poljaki zavzeli Avgustov in Grodno — Pohod ruske konjice proti Lublinu — Srditi boji na Bugu

RUSKO POROČILO... zopet „nečitljivo“ CURIH, 1. Radiobrojavka iz Moskve objavlja tole poročilo od 31. avgusta: Sovražnik ofenzivni poizkusi so bili brezuspešni. Sovražnik je poizkušal začeti ofenzivo na več krajih in je prešel Bug. Baje nadaljujejo. Ostali del brzojavke je nečitljiv.

Poljsko poročilo

Poljaki zasedli Avgustov, Grodno in Sokolko. VARSAVA, 31. Poročilo poljskega vzhovnega štaba z dne 30. avgusta: Dne 29. avgusta so naše čete zasedle Avgustov ob velikanskem navdušenju prebivalstva. Litvinski oddelki, ki se nahajajo v mestu, so se vedli prijateljski. Pri Bjelostoku se sovražnik ni mogel upirati našemu pritisku in se je umaknil. V smeri proti vzhodu smo zasedli Sokolko, Grodno in Narev. Boljševiški oddelki, ki se je pripravil pri Mlavi in Narevi na bolj odločen odpor, je bil odbit in pognan v beg. Pri Brezovski vladni mir. Pri Zamešču se naši oddelki pogumno upirajo Budenyjevi konjici. Grahojovsk, ki smo ga bili začasno zapustili, smo zopet zasedli v protinapadu. Vzhodno od Lvovega je položaj neizpremenjen. Neprekladni sovražni napadi južno od Zavoroše in Dorela so bili odbiti. Sovražna kolona, ki smo jo pustili do nekaj 50 korakov pred naše postojanke v Porulcah, je imela velikanske izgube. Zidekov in Kardov je bil očiščen od sovražnih konjeniških oddelkov.

„Rusijo morejo rešiti boljševiškega Jarma le ruski patrioti s pomočjo... poljske vojske“

Izjave bivšega ruskega vojnega ministra. PARIZ, 31. Agencija „Havas“ javlja iz Varsave: Davinkov, bivši ruski vojni minister pod Kerenskim (evd. vladci), je izjavil uredniku včasovskega lista „Republikas“, da se Rusija ne more rešiti boljševiškega jarma drugače nego potom akcije ruskih patriotov s pomočjo poljske vojske, čemur je pripomogla bistrovost francoske vlade. Davinkov smatra, da gre sedaj na Poljskem za usodo Rusije in vsega evropskega vzhoda. Poljska je pokliče morda za odločilno vlogo v boju proti boljševizmu in pri delu nove ruske generacije. Poljska prostovoljska vojska, nedavno organizirana, šteje že nekoliko stajnih vojaških uspehov in število njenih vojakov bo kmalu znašalo nekoliko 10.000 mož. Mi si ne predstavljamo osvoboditve Rusije — je nadaljeval Davinkov — kakor si je predstavljajo ruski krogi v Berlinu, ki stavlja vse svoje upanje v Nemčijo. Nemčija ne misli, da bi morala vzpostaviti svojo moč na ruševinah Francije in Poljske. Odpreti pot Nemčiji v Rusijo bi bilo isto kakor pripraviti pot k novim krvavim katastrofom. Samo zblizanje med Poljsko in novo, demokratsko Rusijo more biti koristno za obe državi.

Bivši Kerenskijev vojni minister se je udeležil kot prostovoljec znamenitih bojev na Bugu. Ta bivši ruski minister, katerega velik vpliv v ruskih demokratskih krogih je znan, je osemal v Varsavi skupno z kadetskimi voditelji Rodiočevim ruski narodni odbor, pod katerega nadzorstvom se zbira nova vojska ruskih prostovoljcev. Program tega odbora, ki uživa popolno zaupanje poljske vlade, namerava ustanoviti v Rusiji republikansko in demokratsko vladavino, razdeliti zemljo kmetom in dati posameznim pokrajinam avtonomijo na široki podlagi.

General Denjkin v Brnxellesu BRNXELLES, 1. List „Independence belge“ javlja, da se nahaja general Denjkin sedaj v Brnxellesu. On namerava ostati nekoliko časa v mestu, kjer se bo morda za stalno nastanil. — Možu brzokone ne čiši več Rusija! „Modus vivendi“ med Nemčijo in Poljsko LONDON, 1. Poljska odposlanca Korfuja in Wodny pravita, da bosta odšla nemška voditelja Block in Unicka k generalu Lemundu in mu predložila „modus vivendi“, ki bo vzpostavil, kakor se upa, normalne odnose med Poljsko in Nemčijo.

Grško-turška vojna

Grško poročilo z bojišča.

SMIRNA, 30. Sovražne čete, sestavljene od štirih infanterijskih polkov z artiljerijo, ki so branje Auhak, so se morale umakniti. Sovražnikove izgube so mnogo večje, nego je bilo javljeno v prvih sporočilih. Zaplenili smo deset topov, devdeset konj, štiri lokomotive in sto železniških vozov. Neki vlak, ki se je umikal, poln municije iz Auhaka proti Kara-Risarju, je naše topništvo razbilo 1.500 m vzhodno od Ouhaka. Na letališču v Ouhaku smo našli aeroplan, razbit od strelav iz naših topov. Nešli smo tam tudi mnogo letalskega materiala.

Atentat na Mustafa Kemal pašo?

CARIGRAD, 1. Po semkaj prispelih vesteh, ki niso še potrjene, je bil v Folcaku Mustafa Kemal paša napaden in zadet od dveh krogelj, Beki Samit, ki ga je spremljal, je bil baje ubit.

Italijansko-grški dogovor glede Dodekaneza

RIM, 1. Agencija „Stefani“ je objavila dogovor med Grčijo in Italijo, ki stopi v veljavo istočasno s turško mirovno pogodbo. Po tem dogovoru se Italija odrekla v prid Grčiji vseh svojih pravic do zasedenih otokov v Egejskem morju, in sicer Stampalije, Kalkija, Aliminije, Skarpanta, Casa Episkopi, Nisira, Kalina, Lera, Patma, Lipsa, Simija, Kosa in drugih manjših otočic. Otok Rod in bližnji otočici ostanejo pod Italijo, ki jim bo dala krajevno avtonomijo na široki podlagi. Prebivalstvo na Rodu bo lahko odločilo o svoji usodi, ko bo Anglija sklenila, dati Cepar Grčiji. Na vsak način se ljudsko glasovanje ne bo vršilo pred 15 leti. Grške občine bodo imele pravico do otvoritve šol, cerkev in dobrodelnih ter religioznih zavodov. Nadajni členi dogovora določajo način vzajemnega postopanja z narodnimi manjšinami.

Madžarska brzojavna agencija pravi, da ni belega terorja na Madžarskem...

BUDIMPESTA, 31. Neki madžarski list je objavil vest, da so meščani Velike Kanize na zborovanju pod predsedstvom župana Maosličkega odobrili resolucijo, v kateri se ugotavlja, da vlada na Madžarskem boli teror. Madžarska agencija je dobila „zanesljive“ vesti, da je ta vest povsem neresnična. Pomemben dokaz, kako daleč sega izmišljanje boljševikov, je dejstvo, da se sploh nikdar ni glasovalo o kakik takih resolucijah in da v omenjenem mestu ni bilo nikdar župana po imenu Maoslički.

Likvidacija avstro-ogrške banke

DUNA J, 31. Na seji glavnega odbora avstro-ogrške banke je bilo naznanjeno, da je komisija za odškodnino imenovala po določbah saintgermanske mirovne pogodbe likvidatorje banke, in sicer Edmonda Whitmana, Josipa Luzarda in Aleksandra Zencernona.

Lloyd Georgeov obisk pri švicarskem predsedniku

LUZERN, 1. Srečje je obiskal Lloyd George zveznega predsednika Motta. Obisk je imel popolnoma privaten značaj. Sestanek je bil zelo prisrčen. Obisk je trajal eno uro in pol. Po obisku se je Lloyd George prijavil s svojimi spremljevalci v vilo Alschubach. Nekoliko minut pozneje je vrnil Motta v spremstvu Dinichorta, načelnika oddelka za vnanje stvari, obisk angleškega ministrskega predsedniku.

Zudnje ure župana mesta Kork

LONDON, 1. Stanje šrskega župana mesta Kork, ki, kakor znano, noče v zaporu sprejemati nikakršne hrane, je zelo nevarno. Neki zdravnik, ki ga je večeraj obiskal, je izjavil, da je aretiranec tako slaboten, da ga ne more rešiti več nič nego morda izpuščenje krvi.

Boj med kovinskimi delavci in industrijanci v Italiji

Tvornice v Milanu in Rimu zasedene po delavcih. Gibanje se širi tudi po drugih mestih. MILAN, 1. Obstrukcija kovinskih delavcev je imela za posledico zaprete tovare na strani nekaterih industrijalcev naprej v Milanu. Razumljivo je, da je to razkazilo delavce, ki so že predvčerajnj zasedli tvornice in se udeležili v njih popolnoma vojaški. Na tvornicah vzhajajo rdeče zastave, po strelah in oknih čepijo srtače, ki imajo nalogo, da opozorijo delavstvo, čim bi se bližala kaka nevarnost. Doselej so zasedli kovinski delavci kakih 160 mehaničnih in kovinskih podjetij. Delavske žene in otroci nosijo svojim možem hrano in sporočila. Po nekaterih tvornicah so obrzali delavci tudi inženirje, s katerimi sicer zelo obzirno postopajo, toda odhoda jim ne dovoljujejo. V delavnicah, kjer ni nobenega inženirja, grozijo delavci, da jih bodo šli iskat v stanovanja, ker delo brez voditeljev seveda ne gre, kakor se sedaj najbolje vidi. Sicer pa so delavci odločeni na vztrajanje do skrajnosti in si pomagajo kakor morejo. Tako so v nekaterih krajih s silo ropali v tovarne železnice vozove s postaje vkljub temu, da je imel postajnačelnik strož ukuz, naj tega ne dovoli, dotim so si v drugih krajih priskrbeli tudi material za prvo silo: nadaljevali hočejo z delom, dokler se industrijanci ne odločijo na popustitve. Industrijalski konsorcij je izdal proglas, v katerem opozarja delavstvo, da se ne odločijo, da se bodo plačali za delo, ki ga sedaj izvrši, da ne obdajvalce, da se jim ne bo plačal material, ki bi ga sedaj poslali v tvornice. Doselej ni znano, da bi bili v kakem podjetju poškodovani stroji, ali povzročene druge škode. Razumljivo je, da vlada v mestu velikansko razburjenje in da je vojaški aparat vse pokonci. Če industrijanci ne popuste, je mogoče, da se bodo godile še grde reči.

RIM, 1. V Rimu se je spor med kovinskimi delavci in industrijanci nenadoma sšujal. Ko so več-

raj prišli delavci pred tvornico Bastianelli, so jo našli zaprto in zastraženo po redarjih in orožnikih. Delavci so mirno odšli. Popoldne se je razsilil glas, da nameravajo proglasiti zaprejte tudi drugi industrijalci, kar je dalo povod delavcem, da so naredili, kakor njihovi tovariši v Milanu. Doselej so zasedli pet podjetij. Osebe, na sumu, da drže z industrijalci, so bile obrzane kot talci, a nepotrebno osebe je bilo izgnano iz podjetij. Delavci so ustanovili „notranje stotnije“. Na podjetjih vzhajajo rdeče zastave. V bližini tvornice so močni redarski, orožniški in vojaški oddelki.

Tudi iz drugih mest prihajajo vesti o kritičnem položaju.

Odhod D'Annunzijevega odposlanstva iz Fiuma

RIM, 1. D'Annunzijevo odposlanstvo je od potovalo nočjo skozi Trst na Reko. Pred odhodom je imel urednik lista „Epoca“ pogovor s članom odposlanstva dr. Springhetijem, ki je izjavil, da Golliti noče nič vedeti o Fiumi in da prepuča „Consiglio Nazionale“, naj naredi, kar mu je drago, ker italijanska vlada se noče vtikati v to zadevo. Na vprašanje, ali se mu zdi, da je dobro proglasiti Reko za svobodno mesto, je odgovoril Springhetij, da je dobro in slabo, ker po novi ustavi bodo imeli n. pr. pravico glasu vsi oni, ki prebivajo gotovo število let na Reki, dotim so imeli doslej to pravico samo meščani, pristojni v reško občino; ker pa so na Reki razni Rečani (med katerimi je tudi prav znatno število Jugoslovenov. — Pr. uredništva.) tudi Hrvati in Madžari, ki se niso nikdar pokazali kot Italijani, bo Reka vedno bolj kladec od Italije in aneksije.

Razne vesti iz Jugoslavije

Koroški plebiscit. Iz Celovca poročajo: Plebiscitni okrajevi ali distriktovi je medzavezniška komisija napravila šest. Vsi razen okraja A so raztezo po eni sami coni. Okraj A ima šest občin v coni A, sedem pa v coni B in ima zaradi tega tudi dva sedeža, Rožek, oziroma Vrbo. Vsaka veselejša, ima svojo zastopnika v vseh okrajnih svetih. V velikovskem okraju in v celovski okolici sta predsednika dva Angleža. V mestu Celovcu in v borovljenskem okraju izvršujeta predsedniške funkcije dva Francoza, v okraju A in v pliberskem okraju predsedujeta dva Italijana. Vsakemu okrajnemu svetu v coni A je prideljen kot posredovalec po 1 Jugosloven, v coni B pa po 1 Nemec.

Komisija je sklenila, da mora imeti vsaka oseba, ki ima svoje stalno bivališče na plebiscitnem ozemlju in ki je stara nad deset let, osebno izkaznico (identitetno karto). Te izkaznice bodo izdajale vse občine za svoje prebivalstvo, a okrajna glavarstva in medzavezniški okrajni sveti jih bodo potrdili s svojim pečatom. Ako se kdo odstrani iz svojega bivališča za več kot tri dni, mora to naznaniti okrajnemu svetu, v čigar področje pride. Osebam, ki se bodo „matrale za nevsčene, se bodo identitetne karte odvzele. Osebe, ki hočejo priti iz Jugoslavije v cono B, n. pr. v Celovec, morajo imeti pravičen potni list, pr. v preskrbiti tudi vizum avstrijskega delegata. Osebe, ki hočejo potovati iz Avstrije v cono A, si pa morajo preskrbiti vizum našega zastopnika v plebiscitni komisiji.

Zborovanje javnih nameščencev v Zagrebu. Dne 19. avgusta se je vršilo v Zagrebu burno in mnogostreščno občinsko zborovanje javnih nameščencev. Sprejeli so resolucijo, s katero zahtevajo sodelovanje pri izdelovanju uradniške pragmatike, razpis volitev v konstituanto, povisovanje plač in železniške certifikate. Protestirajo proti podražanju živila in železnice. Skupščina je manifestirala solidarno z organizacijami iz Slovenije in ostalih delov države.

Državni stipendisti. Ministrstvu za prosveto in narodno delovanje sta preko svojih prosvetnih delegatov izvršili definitivno redukcijo državnih stipendistov. Stipendije so se odvzele vsem onim, ki niso položili pravočasno izpitov, ali pa so jih položili z neuspehom. Razen tega so odvzete stipendije onim, katerih očetje plačujejo nad 150 dinarjev neposrednega davka.

Tihotapstvo na severni meji. Na severni meji cvete bujno tihotapstvo. Jugoslovenske oblasti so sedaj na Praču izsledile veliko tihotapno družbo, ki se je bavila tudi z žigosanim eno- in dvokrovnih bankovcev. Tudi finančna straža se je pokazala na nekaterih obojnih mestih kot nezanesljiva.

Avstro-ogrška municija. „Nova Doba“ prinaša vest iz Trivata, da je francoska vojska oblast v imenu entente naročila tamšnemu arzenalu, da se mora vsa municija, ki se je izza razsula Avstro-Ogrske našla v Boki Kotorski, vkrati na posebno ladje, da se bo potem potopila v Jadranskem morju. Te municije je sedaj zelo malo, ker so vsa, kar je bilo vrednejšega, zavezniki že davno odnesli.

Povisovanje železnih tarif. Hrvatski član gospodarskega sveta v Zagrebu, so imeli te dni sestanek, na katerem so razpravljali o povisovanju železnih cen. S tega sestanka so odposlali na ministra za trgovino brzojavko, v kateri oblašujejo, da so se povisale cene na železnikah in da se prej niso radi te zadeve zaslišali člani gospodarskega sveta. Zahtevajo, da naj se takoj skliče gospodarski svet, ki bo razpravjal o tem vprašanju.

Politične vesti

Črnogorski vojaški tabor v Italiji. Po nevedenem glasovanju črnogorskega naroda za priklonitev k Jugoslaviji, so se umeknili pristajali plačanec bivšega kralja Nikole z nekaj podkupljenimi četami v Italijo (Gaeta - Elena), kjer so nastanjeni v vojaškem taboru, ki je pod italijanskim poveljstvom, kjer naj počakajo ugodne prilike za pohod na Črnogoro. Toda sedaj so pričele prihajati v javnost vesti o strahotah, ki jih upirajo prištati Nikole nad lastnimi rojaki. Pretopenja, nasilna izdiranja zovob, udarci s palicami po nohtih so na dnevnem redu. Vsed tega je prišlo v taboru že večkrat do upora, ki je bil krvavo udujen. Postreljenih je bilo več oseb kratkim potom, brez sodbe. Vse del uhajajo vojniki iz tabora, toda po navadi jih polove stražniki in uklenjene privedejo nazaj. „Avanti“, ki prinaša to poročilo, vprašuje italijansko vlado: koliko časa namerava še vzdržati to neznožno in nečloveško stanje v prid umazanim špekulacijam detraniziranega kralja? D'Annunzio zbira „vojske“. Milanski „Avanti“ poroča kako, da D'Annunzijevi častniki zbirajo po milanskih ulicah vse postopake, ki naj bi branili reško stvar in njenega preroka. Neki stotnik, da postaja vsak večer na trgu Meani in navdušuje to uboge izvrzke človeštva, jim preskrblja listek 3.

